

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 25 april 2002 *

I mål C-154/00,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av M. Patakia, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Republiken Grekland, företrädd av A. Samoni-Rantou, G. Alexaki och S. Vodina, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

angående en talan om fastställelse av att Republiken Grekland endast delvis har införlivat artikel 9 första stycket b i rådets direktiv 85/374/EEG av den 25 juli 1985 om tillnärmning av medlemsstaters lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister (EGT L 210, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 6, s. 239) genom att underlåta att i den nationella lagen om införlivande av direktivet föreskriva den självrisk på 500 euro som avses i ovannämnda bestämmelse,

* Rättegångsspråk: grekiska.

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann (referent) samt domarna S. von Bahr, D.A.O. Edward, A. La Pergola och C.W.A. Timmermans,

generaladvokat: L.A. Geelhoed,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid förhandlingen den 20 september 2001,

och efter att den 18 oktober 2001 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Europeiska gemenskapernas kommission har, genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 25 april 2000, med stöd av artikel 226 EG väckt talan om fastställelse av att Republiken Grekland endast delvis har införlivat artikel 9 första stycket b i rådets direktiv 85/374/EEG av den 25 juli 1985 om tillnärmning

av medlemsstaters lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister (EGT L 210, s. 29, svensk specialutgåva, område 15, volym 6, s. 239, nedan kallat direktivet) genom att underlåta att i den nationella lagen om införlivande av direktivet föreskriva den självrisk på 500 euro som avses i ovannämnda bestämmelse.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapslagstiftningen

- 2 Direktivet syftar till att tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkares skadeståndsansvar för skada orsakad av produkter med säkerhetsbrister. Enligt det första skälet i direktivet har denna tillnärmning blivit nödvändig eftersom de skillnader som föreligger mellan dessa lagstiftningar "kan snedvrída konkurrensförhållandena och påverka varuflödet inom den gemensamma marknaden samt leda till olika grader av skydd av konsumenterna mot skada på deras hälsa eller egendom orsakad av en produkt med säkerhetsbrister".
- 3 I artikel 9 första stycket i direktivet definieras begreppet skada, i den mening som avses i artikel 1, på följande sätt:

” ...

b) skada på eller förstörelse av någon annan sak än själva den defekta produkten med avdrag för en självrisk på 500 [euro], förutsatt att saken

1) är av en typ som normalt är avsedd för privat användning eller konsumtion, och

2) använts av den skadelidande huvudsakligen för hans eget privata bruk eller konsumtion.”

4 I artikel 13 i direktivet föreskrivs följande:

”Detta direktiv inverkar inte på sådana rättigheter som en skadelidande kan ha enligt rättsreglerna om ansvar i eller utanför avtalsförhållanden eller enligt ett särskilt ansvarssystem som gäller när direktivet anmäls.”

5 I enlighet med artikel 19.1 i direktivet skulle medlemsstaterna sätta i kraft de lagar och andra författningar som krävs för att följa detta senast den 30 juli 1988.

Den nationella lagstiftningen

6 I artikel 6.6 i lag nr 2251/94 om konsumentskydd (Republiken Greklands officiella tidning 191/A/16.11.1994) föreskrivs följande:

”Begreppet skada i artikel 6.1 avser också skada orsakad genom personskada, inklusive dödsfall, liksom skada på eller förstörelse av någon annan sak än den defekta produkten, orsakad av en produkt med säkerhetsbrister, förutsatt att saken är av en typ som normalt är avsedd för privat användning eller konsumtion och använts av den skadelidande huvudsakligen för hans eget privata bruk eller konsumtion.”

Det administrativa förfarandet

7 Kommissionen ansåg att lag nr 2251/94 inte säkerställde ett korrekt införlivande av artikel 9 första stycket b inom den föreskrivna tidsfristen och inledde därför ett fördragsbrottsförfarande. Sedan Republiken Grekland anmodats att inkomma med synpunkter, tillställde kommissionen den 11 augusti 1999 denna stat ett motiverat yttrande och uppmanade densamma att inom två månader från delgivningen vidta nödvändiga åtgärder för att följa detta yttrande. Republiken Grekland svarade inte på detta yttrande, varför kommissionen har väckt förevarande talan.

Prövning i sak

- 8 Den grekiska regeringen har inte bestritt att det i artikel 6.6 i lag nr 2251/94 inte föreskrivs den självrisk på 500 euro som avses i artikel 9 första stycket b i direktivet. Den anser emellertid att den nämnda lagen innebär ett korrekt införlivande av direktivet. Regeringen har allmänt gjort gällande att direktivet endast medför en minimiharmonisering av medlemsstaternas lagstiftning som tillåter de sistnämnda att anta eller behålla bestämmelser med ett mer långtgående konsumentskydd. Regeringen har närmare utvecklat argument som den menar hindrar ett införlivande av den aktuella självrisken med den grekiska rättsordningen.

Den grad av harmonisering som uppnås med direktivet

- 9 Enligt den grekiska regeringen skall direktivet tolkas mot bakgrund av den ökande betydelsen av konsumentskyddet inom gemenskapen, såsom detta skydd senast har fastslagits i artikel 153 EG. Formuleringen i artikel 13 i direktivet, i vilken uttrycket rättigheter används, bekräftar att direktivet inte hindrar att det upprättas en högre skyddsnivå på det nationella planet. Den grekiska regeringen anser att denna bedömning dessutom stöds av det faktum att medlemsstaterna genom själva direktivet i vissa avseenden tillåts att avvika från de regler som fastställs däri.
- 10 I detta hänseende erinrar domstolen om att direktivet antogs av rådet genom enhälligt beslut med stöd av artikel 100 i EEG-fördraget (senare artikel 100 i EG-fördraget i ändrad lydelse, nu artikel 94 EG), som rör tillnärmning av sådana lagar och andra författningar i medlemsstaterna som direkt inverkar på den gemensamma marknads upprättande eller funktion. Till skillnad från

artikel 100a i EG-fördraget (nu artikel 95 EG i ändrad lydelse), som infördes i fördraget efter det att direktivet hade antagits och som innebär att det är möjligt att medge vissa undantag, ger denna rättsliga grund ingen möjlighet för medlemsstaterna att behålla eller införa bestämmelser som avviker från gemenskapsrättsliga harmoniseringsåtgärder.

- 11 Artikel 153 EG, som även den infördes i fördraget efter det att direktivet hade antagits, kan inte heller åberopas för att rättfärdiga en tolkning av direktivet enligt vilken direktivet syftar till en minimiharmonisering av medlemsstaternas lagstiftning, som inte kan hindra en medlemsstat från att behålla eller införa skyddsåtgärder som är strängare än de gemenskapsrättsliga åtgärderna. Den behörighet som medlemsstaterna för detta ändamål ges i artikel 153.5 EG omfattar nämligen endast de åtgärder som avses i punkt 3 b i denna artikel, det vill säga åtgärder som understöder, kompletterar och övervakar medlemsstaternas politik. En sådan behörighet föreligger emellertid inte med avseende på de åtgärder som avses i punkt 3 a i denna artikel, det vill säga åtgärder som beslutas enligt artikel 95 EG inom ramen för förverkligandet av den inre marknaden, med vilka de åtgärder som beslutas med stöd av artikel 94 EG skall likställas i detta avseende. Såsom generaladvokaten påpekade i punkt 43 i sitt förslag till avgörande i målen C-52/00 och C-183/00, kommissionen mot Frankrike respektive González Sánchez (i vilka dom avkunnas denna dag, REG 2002, s. I-3827 och I-3901), är artikel 153 EG för övrigt utformad som en anvisning till gemenskapen med avseende på dess framtida politik, och den ger inte medlemsstaterna, med hänsyn till den direkta risk som detta skulle innebära för gemenskapens regelverk, någon rätt att självständigt vidta åtgärder som strider mot de gemenskapsrättsliga direktiv som antagits redan innan artikeln trädde i kraft.
- 12 Av detta följer att det utrymme för skönsässig bedömning som medlemsstaterna har vid reglering av skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister uteslutande bestäms av själva direktivet, med hänsyn till dess ordalydelse, syfte och systematik.

- 13 I detta hänseende noterar domstolen för det första att direktivet, såsom framgår av första skälet i direktivet, genom införande av ett harmoniserat system för civilrättsligt ansvar för tillverkare för skador som orsakas av produkter med säkerhetsbrister, svarar mot syftet att säkerställa att konkurrensförhållandena mellan de ekonomiska aktörerna inte snedvrids, att underlätta den fria rörligheten för varor och att förhindra att det uppkommer olika grader av skydd av konsumenterna.
- 14 Domstolen anser att det för det andra är viktigt att konstatera att direktivet, till skillnad från exempelvis rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169), inte innehåller någon bestämmelse enligt vilken medlemsstaterna uttryckligen tillåts att införa eller behålla strängare bestämmelser för att säkerställa en högre skyddsnivå för konsumenterna inom direktivets område.
- 15 Domstolen noterar för det tredje att den omständigheten att det i direktivet medges vissa undantag eller i vissa avseenden hänvisas till den nationella rätten inte innebär att den harmonisering som föreskrivs i direktivet är ofullständig.
- 16 Även om artikel 15.1 a och b samt artikel 16 i direktivet tillåter att medlemsstaterna avviker från de regler som fastställts i direktivet, är dessa möjligheter snävt utformade och avser endast vissa frågor som anges i en uttömmande uppräkningslista. Dessutom är nämnda möjligheter bland annat beroende av bedömningsvillkor i syfte att genomföra en mera omfattande harmonisering, till vilken det uttryckligen hänvisas i näst sista skälet i direktivet. Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/34/EG av den 10 maj 1999 om ändring av rådets direktiv 85/374 (EGT L 141, s. 20), som genom att inbegripa jordbruksprodukter i direktivets tillämpningsområde har undanröjt valmöjligheten enligt artikel 15.1 a i sistnämnda direktiv, är i detta hänseende ett belysande exempel på detta utvecklingsbara harmoniseringssystem.

- 17 Under dessa omständigheter kan artikel 13 i direktivet inte tolkas så att den ger medlemsstaterna möjlighet att välja att behålla ett allmänt system för skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister som skiljer sig från det system som föreskrivs i direktivet.
- 18 Hänvisningen i artikel 13 i direktivet till sådana rättigheter som en skadelidande kan ha enligt rättsreglerna om ansvar i eller utanför avtalsförhållanden skall tolkas på så sätt att det genom nämnda direktiv införda systemet, som genom artikel 4 i direktivet ger den skadelidande rätt att begära ersättning om han bevisar skadan, produktens defekt och orsakssambandet mellan defekten och skadan, inte utesluter att man kan tillämpa andra system för ansvar i eller utanför avtalsförhållanden i vilka grunden för ansvaret är en annan, exempelvis skyddet för dolda fel eller culpa.
- 19 I likhet med detta skall hänvisningen i artikel 13 i direktivet till sådana rättigheter som en skadelidande kan ha enligt ett särskilt ansvarssystem som gäller när direktivet anmäls förstås så att det, vilket framgår av trettonde skälet tredje meningen i direktivet, avser ett specifikt system som är begränsat till en viss angiven produktionssektor.
- 20 Av detta följer, tvärtemot Republiken Greklands argumentation, att man med direktivet, i de frågor som däri behandlas, eftersträvar en fullständig harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar (se de ovannämnda domarna i målet kommissionen mot Frankrike, punkterna 14—24, och i målet González Sánchez, punkterna 23—32).
- 21 Det är mot bakgrund av dessa skäl som man bör undersöka de grunder som Republiken Grekland har anfört till sitt försvar.

Självriskens oförenlighet med principerna i den grekiska rättsordningen

- 22 Republiken Grekland har gjort gällande att det av artikel 9 i direktivet framgår att begreppet skada inte omfattas av dess tillämpningsområde och att det skall tolkas mot bakgrund av nationell rätt. Den ersättningsskyldighet som föreskrivs i den grekiska rättsordningen är dock en skyldighet att utge full ersättning.
- 23 Domstolen konstaterar att fastställandet av det närmare innehållet av de skadetyper som avses i artikel 9 i direktivet visserligen delvis överlämnas till de nationella lagstiftarna. I den nämnda bestämmelsen föreskrivs dock uttryckligen att begreppet skada täcker skada på eller förstörelse av en sak. I det senare fallet skall skadan motsvara ett värde av minst 500 euro och den skadade saken skall vara av en typ som normalt är avsedd för privat användning eller konsumtion och ha använts för detta ändamål av den skadelidande (dom av den 10 maj 2001 i mål C-203/99, Veedfald, REG 2001, s. I-3569, punkterna 26 och 27).
- 24 I den mån denna självrisk strider mot principer i den grekiska rättsordningen är det tillräckligt att erinra om att bestämmelser i den interna rättsordningen enligt fast rättspraxis inte kan göras gällande i syfte att begränsa tillgängligheten av bestämmelser i gemenskapsrätten, eftersom detta skulle medföra skadliga följder för gemenskapsrättens enhetlighet och verkan (se särskilt dom av den 2 juli 1996 i mål C-473/93, kommissionen mot Luxemburg, REG 1996, s. I-3207, punkt 38, och i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike, punkt 33).

Eventuell översyn av direktivet

- 25 Den grekiska regeringen har gjort gällande att dess tolkning av direktivet vinner stöd av den omständigheten att kommissionen, i sin grönbok av den 28 juli 1999 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister (KOM(1999) 396 slutlig), föreslår att självriskan på 500 euro skall avskaffas.
- 26 Domstolen finner det i detta hänseende tillräckligt att erinra om följande. Den omständigheten att kommissionen, inför en eventuell översyn av direktivet, har beslutat att rådfråga de berörda grupperna angående lämpligheten av att avskaffa den självrisk som föreskrivs i artikel 9 första stycket b i direktivet, kan inte befria medlemsstaterna från att efterleva den gemenskapsbestämmelse som för närvarande gäller (se, bland annat, dom av den 12 juli 1990 i mål C-236/88, kommissionen mot Frankrike, REG 1990, s. I-3163, punkt 19, svensk specialutgåva, volym 10, s. 469, och den ovannämnda domen som avkunnas denna dag i målet kommissionen mot Frankrike, punkt 34).

Självriskens oförenlighet med gemenskapsrättens allmänna principer

- 27 Enligt den grekiska regeringen skapar självriskan en orättfärdig obalans mellan konsumenterna, och genom att beröva den skadelidande rätten att väcka talan strider den mot rätten till domstolsprövning enligt artikel 6 i den europeiska konventionen av den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

- 28 Vad beträffar denna argumentation, genom vilken det ifrågasätts huruvida den självrisk som föreskrivs i direktivet är rättsenlig, erinrar domstolen för det första om att det inom fördragets system för rättsmedel görs en åtskillnad mellan den talan som avses i artiklarna 226 EG och 227 EG, vars syfte är att fastställa att en medlemsstat har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter, och den talan som avses i artiklarna 230 EG och 232 EG, vars syfte är att pröva huruvida gemenskapsinstitutionernas rättsakter eller passiva hållning är rättsenliga. Dessa rättsmedel har olika ändamål och styrs av olika regler. En medlemsstat kan således — i avsaknad av en fördragsbestämmelse som ger den en uttrycklig rätt till detta — inte framgångsrikt göra gällande att ett till den riktat beslut är rättsstridigt, för att försvara sig mot en talan om fördragsbrott som grundas på ett åsidosättande av nämnda beslut. Medlemsstaten kan inte heller göra gällande att ett direktiv är rättsstridigt, när den av kommissionen klandras för att ha åsidosatt detsamma (dom av den 27 oktober 1992 i mål C-74/91, kommissionen mot Tyskland, REG 1992, s. I-5437, punkt 10).
- 29 I likhet med vad generaladvokaten har hävdad i punkterna 66—68 i sitt förslag till avgörande i de ovannämnda målen kommissionen mot Frankrike och González Sánchez, till vilka han har hänvisat i punkt 10 i sitt förslag till avgörande i detta mål, är det av lagstiftaren definierade tillämpningsområdet för direktivet för övrigt resultatet av en komplicerad avvägning mellan olika intressen. Till dessa hör, såsom framgår av första och nionde skälen i direktivet, intresset av att säkerställa att konkurrensförhållandena inte snedvrids, att handeln inom den gemensamma marknaden underlättas, att konsumenterna skyddas och att en god rättskipning upprätthålls.
- 30 Följden av gemenskapslagstiftarens val är att de som har lidit skada på grund av en säkerhetsbrist i en produkt inte, när det rör sig om en ekonomisk skada som uppgår till ett mindre värde, kan väcka talan med stöd av de regler om skadeståndsansvar som fastställs i direktivet, utan måste grunda sin talan på allmänna rättsregler om skadeståndsansvar i eller utanför avtalsförhållanden.

- 31 Den självrisk som föreskrivs i artikel 9 första stycket b i direktivet kan under dessa omständigheter inte anses kränka de skadelidandes rätt att väcka talan vid domstol (domen som avkunnas denna dag i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike, punkt 31).
- 32 Likaså utgör inte heller den omständigheten att olika system för skadeståndsansvar är tillämpliga på olika tillverkare av produkter som har säkerhetsbrister, och på dem som har lidit skada på grund av dessa produkter, ett åsidosättande av principen om likabehandling, i den mån det finns sakliga skäl för en sådan uppdelning med hänsyn till den orsakade skadans natur och storlek (se särskilt dom av den 21 juni 1958 i mål 8/57, Groupement des hauts fourneaux et aciéries belges mot Höga myndigheten, REG 1958, s. 223, s. 247, och domen av denna dag i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike, punkt 32).
- 33 Med beaktande av samtliga ovanstående skäl skall kommissionens talan anses välgrundad.
- 34 Det finns således anledning att fastställa att Republiken Grekland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 9 första stycket b i direktivet genom att underlåta att i den nationella lagen om införlivande av direktivet föreskriva den självrisk på 500 euro som avses i ovannämnda bestämmelse.

Rättegångskostnader

- 35 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Republiken Grekland skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Republiken Grekland har tappat målet skall kommissionens yrkande bifallas.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

följande dom:

- 1) Republiken Grekland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 9 första stycket b i rådets direktiv 85/374/EEG av den 25 juli 1985 om tillnärmning av medlemsstaters lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister genom att underlåta att i den nationella lagen om införlivande av direktivet föreskriva den självrisk på 500 euro som avses i ovannämnda bestämmelse.

- 2) Republiken Grekland skall ersätta rättegångskostnaderna.

Jann

von Bahr

Edward

La Pergola

Timmermans

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 25 april 2002.

R. Grass

P. Jann

Justitiesekreterare

Ordförande på femte avdelningen